

Ženska udruga
“IZVOR” Tenja

IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA

ZA 2018.

Nakon parlamentarnih izbora u prosincu 2015. godine uslijedila je parlamentarna i institucionalna kriza vlasti, militarizacija društva i bitne promjene javnih politika posebno u odnosu na slobodu neovisnih medija, područje obrazovanja, kulture, prava i slobode građana, posebno žena i rad onog dijela civilnog društva koje doprinosi zaštiti i promicanju jednakih i neotuđivih prava svih ljudi kao temeljnih vrednota zajamčenih Ustavom Republike Hrvatske, drugim europskim i međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama.

Među događajima koji su obilježili prošlu godinu je ratifikacija Konvenciju VE o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (13.4.) koja je stupila na snagu (1.10.), kao i događaji koji su prethodili procesu ratifikacije. Mjesecima prije ratifikacije Konvencije u većim gradovima u Hrvatskoj su održavani masovni nacionalističko-militarističko-klerikalni protesti protiv aktualne vlasti¹. Katolička crkva² je po prvi put od 90ih do sada, pozvala građane i građanke da izađu na ulicu i usprotive se odluci Vlade, a saborskim zastupnicama/ima se obraćala kao katolicima i javno ih pozivala da se pri glasanju vode naukom crkve. Takav pritisak je rezultirao time da je Vlada u zakon o potvrđivanju Konvencije ugradila interpretativnu izjavu u kojoj je navedeno da odredbe Konvencije ne sadrže obvezu uvođenja „rodne ideologije“ u hrvatski pravni i obrazovni sustav, kao ni obvezu promjene ustavne definicije po kojoj je brak zajednica muškarca i žene.

Početkom godine ministar zdravstva je najavio da će u pripremi “Zakona o pobačaju” sudjelovati i Katolička crkva³ navodeći da će “novi zakon zaštititi začeto dijete i majku, da se majke što manje odlučuju na pobačaj i da je smisao čuvati život od početka”. Oformljeno je *Povjerenstvo* za izradu novoga zakona, no imena članova tog povjerenstva nisu bila javno dostupna do kraja studenog 2018., kada je javno objavljeno da članovi povjerenstva, uglavnom javno eksponirani liječnici koji podržavaju priziv savjesti, zagovaraju zabranu pobačaja ili ograničenja koja pravo žene da slobodno odlučuje o svom životu i tijelu u praksi čine teško ostvarivim ili neostvarivim. Među članovima povjerenstva su i rukovoditelji bolnica u kojima nije moguć pobačaj na zahtjev jer se svi liječnici zaposleni u javnoj bolnici pozivaju na priziv savjesti.⁴

U travnju je ponovno pokušana izmjena Obiteljskog zakona iz 2015. godine. U izradi zakona je sudjelovala radna skupina osnovana 2016. čiji je prvi nacrt Zakona povučen iz javne rasprave u roku od jednog dana nakon snažnog osporavanja šire javnosti pokušajima zakonskog definiranja obitelji te odredbom po kojoj “roditelji imaju *prije svih* pravo i slobodu samostalno odlučivati o odgoju i obrazovanju djece, u skladu s vlastitim uvjerenjima”. Nakon reakcije i osporavanja šire javnosti novi nacrt Zakona je definiciju obitelji zamijenio ukidanjem pravnih učinaka braka na izvanbračnu zajednicu i

¹ <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-u-zagrebu-protiv-istanbulske-konvencije-krece-u-11-sati-ispred-hdza--511303.html>

² <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/crkva-je-istupila-protiv-istanbulske-konvencije-i-aposlutno-nitko-nije-iznenaden/>

³³ <https://www.vecernji.hr/vijesti/kujundzic-u-pripremu-zakona-o-pobacaju-bit-ce-ukljucena-i-katolicka-crkva-1235182>

⁴ http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Je-li-Kujundzic-zato-sutio-Teren-za-novi-zakon-o-pobacaju-pripremaju-mahom-zagrizeni-protivnici?meta_refresh=true

ugradio odredbu po kojoj “roditelji imaju pravo da se njihovoj djeci osigura odgoj i obrazovanje u skladu s njihovim vjerskim i filozofskim uvjerenjima”.⁵ Zakon nije ušao u saborsku proceduru tijekom izvještajnog razdoblja.

Paralelno s tim procesima i najavama ograničavanja postojećih prava, važno je istaknuti kako Hrvatska posljednje tri godine nema Nacionalnu politiku za ravnopravnost spolova te da su značajno smanjena sredstava za rad mehanizama za ravnopravnost spolova i da im je ugrožen opstanak.

Krajem 2015. godine u Uredu za ravnopravnost spolova je održana konstituirajuća sjednica Radne skupine za izradu nove *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, za razdoblje od 2016. – 2020. godine.⁶ Radna skupina održala je nekoliko sastanaka, i najavljeno je da će *prijedlog nove Nacionalne politike biti upućen u javno savjetovanje najkasnije u listopadu 2018.*, međutim do toga nije došlo. Izostank donošenja *Nacionalne politike za ravnopravnost spolova*, za razdoblje od 2016. – 2020. godine prate i značajna smanjenja proračunskih sredstva za rad mehanizama za ravnopravnost spolova⁷ (Uredu za ravnopravnost spolova Vlade RH su u 2017. godini smanjena sredstva za rad za 39% u odnosu na 2016. godinu i iznose 3 036,738 kn, a za 2018. godinu je predviđena polovica iznosa iz 2016., točnije 2 486,210 kn). Projekcija proračuna za 2019. upućuje na namjeru daljnjeg smanjenja sredstva za rad Vladinog ureda za ravnopravnost spolova (1 994,210 kn).

Ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova je jedino specijalizirano pravobraniteljstvo kojemu su smanjena sredstva za rad u 2018. i to za 38% u odnosu na 2017. godinu. Navedena kontinuirana smanjenja sredstava upućuju da je ugrožen opstanak mehanizama za ravnopravnost spolova, uspostavljenih još 1996. godine.

Kao organizacija civilnoga društva koja primarno djeluje na području demokratizacije društva, promicanju i zaštiti ljudskih prava i ravnopravnosti spolova pored ukidanja izvora sredstava za rad suočavamo se i s razdobljem snažnog utjecaja Katoličke crkve, dijela klerikalne vlasti i bliskog im novo rastućeg „civilnog društva“ u nastojanju na daljnju desekularizaciju Ustava reinterpretacijom ustavnih vrednota čije je uporište vjerski fundamentalizam. Otvoreni govor mržnje, relativizacija ljudskih prava i sloboda i promocija nasilja prema ženama predstavljeni su kao „drugačiji pogled na ljudska prava“ zaštićen „slobodom govora“ i “pluralizma” kojeg prati izostanak sankcije nadležnih institucija. Opisani kontekst dodatno normalizira nasilje i ohrabrije promilitarističke organizacije i pojedince u nasilničkom djelovanju.

Mjesni odbor Tenja našoj udruzi od 2001. do danas osigurava korištenje prostora za rad bez naknade u sklopu raspoloživih kapaciteta u vlasništvu Grada Osijeka na području Tenje. Preseljenjem MO Tenja u novosagrađeni objekt u studenome 2013. interes udruga za korištenjem prostora se znatno povećao. S vremenom se pokazalo da dio udruga zloupotrebljava danu mogućnost i neodgovorno postupaju kao

⁵ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekskluzivno-ukida-se-jednakost-bracnih-i-vanbracnih-parova-novi-obiteljski-zakon-uvodi-i-obrazovanje-djece-u-skladu-s-vjerskim-uvjerenjima-roditelja/7209246/>

⁶ <https://ravnopravnost.gov.hr/vijesti/zapocela-izrada-nove-nacionalne-politike-za-ravnopravnost-spolova-2016-2020/2807>

⁷ <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2018-godina>

korisnici javnog stambenog prostora, ali i u odnosu na nas i druge korisnike koji isti koristimo svakodnevno za provođenje svojih aktivnosti od javnog interesa usmjerene na one društvene skupine čija su prava povrijeđena, izložene smo rodno uvjetovanom nasilju, diskriminaciji, siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Naši susjedi i sukorisnici prostora -Udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata (UHDDR Tenja) isti su pretvorili u okupljanje članstva i konzumaciju alkohola ostavljajući u kasne noćne sate iza sebe sav nered, od sanitarnog do drugog zajedničkog prostora i otpada, nama da ga uklanjamo kako bi mogle koristiti te prostore za vrijeme rada. Predstavnici mjesne i lokalne uprave i samouprave iako u cijelosti upoznati s navedenim činjenicama iste su ignorirali i time ohrabрили njihova daljnja (samo)destruktivna i militaristička djelovanja u vidu otvorenih prijetnji po naše živote, širenjem mržnje i omalovažavanja drugih skupina, uništavanjem imovine i sl. U nekoliko navrata prijavili smo nadležnoj PU OBŽ nasilničko ponašanje (obijanje vrata na zajedničkom toaletu i potpisanu prijeteću poruku), ali osim izlaska policijskih službenika po prijavi daljnjeg postupanja nije bilo. Kao znak podrške mjesna samouprava im je za 2018. godinu dodijelila još jednu prostoriju koju je do tada koristilo Dobrovoljo vatrogasno društvo Tenja. Naša udruga kao korisnica sredstava financiranja iz EU fondova ponovo je odbijena u zahtjevima za dodjelu još jedne prostorije za rad i sklapanje ugovora na duže vremensko razdoblje kako bi stekli uvjete za postavljanje zahtjeva za adaptaciju i uređenje zgrade.

Navodimo ove okolnosti kao primjer u kojima djelujemo kao organizacija civilnoga društva čije primarno područje djelovanja je zaštita i promicanje ljudskih prava i sloboda i koliko je ono u odnosu na druga područja djelovanja civilnoga društva (humanitarni rad, socijalne usluge i sl.) osporavano, a zagovornice izložene. Uzimajući sve navedeno u obzir, postignuće je uopće preživjeti u takvom okruženju

Ženska udruga „IZVOR“ od svoga osnivanja djeluje na području promocije i zaštite ljudskih prava i ravnopravnosti spolova u okviru *besplatnog pravnog savjetovišta, grupe za psihološku podršku i SOS telefona za žrtve nasilja, diskriminacije i mobbinga (0800 200 151)* čime su usluge pravne i psihosocijalne pomoći dostupnim većem broju ljudi s cijelog područja Republike Hrvatske. Od 2009. Udruga je registrirana pri Ministarstvu pravosuđa i ovlaštena za pružanje besplatne pravne pomoći građanima koja im je bila dostupna kroz pravna savjetovišta u Tenji i Osijeku, a od 2014./2015. putem mobilnog tima i u prigradskim mjestima Klisi i Sarvašu. Putem SOS telefona, od njegove uspostave do danas, pruženo je **4265 općih pravnih informacija i pravnih savjeta**. Od 2002. do danas evidentirali smo **1387** slučaja iz područja nasilja nad ženama i u obitelji.

Ovaj je izvještaj baziran na oblicima i kršenjima temeljnih prava i sloboda građana/ki čije pritužbe je Udruga zaprimila u razdoblju od 01.01. do 31.12.2018. Od ukupnog broja novozaprimljenih pritužbi 85% odnosi se na povrede prava i sloboda žena, stoga ovaj izvještaj primarno dajemo prikaz ljudskih prava žena u Hrvatskoj.

Tijekom izvještajnog razdoblja evidentirali smo **120** novih predmeta putem pravnog savjetovišta dok je putem SOS linije za žrtve nasilja, mobbinga i diskriminacije evidentirano **329** poziva. Evidencija ukupnog broja ostvarenih poziva unutar izvještajnog razdoblja putem SOS telefona vrši se putem ispisa broja poziva na ispostavljenom računu za navedenu (zasebnu) telefonsku SOS liniju. Od ukupnog broja zaprimljenih poziva na SOS liniji **89** poziva smo evidentirali putem nekog od upitnika udruge (upitnik o

nasilju nad ženama i nasilja u obitelji, zlostavljanju na radnom mjestu, upitnik o diskriminaciji i /ili upitnika o pravnoj evidenciji slučajeva).

Žene su u 90% evidentiranih slučajeva korisnice SOS linije, a u 81% slučajeva korisnice pravnog savjetovaništa. S obzirom na dob najzastupljenija skupina korisnica/ka besplatne pravne pomoći su stariji od 60 godina života (41,41%) od čega su 73% žene, potom dobna skupina 46-60 godina (28,28%) od čega 82% žene, 36-45 (22,22%) od čega 90% žena, a 26-35 (8,08%) od čega 72% žena.

S obzirom na mjesto prebivališta/boravišta korisnica/ka koji su se obraćali Udruzi putem pravnog savjetovaništa u najvećoj mjeri su s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije, dok su pozivi putem SOS telefona zaprimani s područja cijele RH. U najvećem broju slučajeva evidentirali smo različite forme nasilja prema ženama kategorizirane po pravnim područjima ovisno o obliku pravne pomoći koja je ženama bila potrebna: primarna pravna pomoć putem našeg pravnog savjetovaništa ili sekundarna pravna pomoć ostvarena u 6 slučajeva kroz suradnju sa 7 odvjetničkih ureda i ovisno o vrsti postupka za koju je pomoć zatražena. U 16 slučajeva Izvor je zastupao stranke u upravnim postupcima temeljem ovlaštenja za pružanje pravne pomoći sukladno ZBPP. Zastupanja su se odnosila na postupke hitnog stambenog zbrinjavanja žena žrtve nasilja i žrtvi nasilja u obitelji, stjecanje državljanstva (u slučaju stranca i apatridkinje), pokušaj okončanja dugotrajnog postupka legalizacije ratom razrušenih kuća sagrađenih prije 15.02.1968. u ulici Matije Vlačića 1a -1c u Tenji te u postupcima ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi i zdravstvenog osiguranja.

Kategorije povrede prava: 20% nasilje nad ženama (silovanje u braku, pokušaj silovanja, bludne radnje, prijetnje smrću, seksualno uznemiravanje, poticanje na prostituciju i dr), hitno stambeno zbrinjavanje žena žrtvi nasilja i žrtvi nasilja u obitelji u 10% slučajeva (među tim slučajevima su i slučajevi žena čijim je supruzima temeljem statusa HRVI država darovala kuću koja se smatra njihovom vlastitom imovinom na koju žena ne polaže prava), 25% slučajeva u području ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi (u najvećoj mjeri jednokratne novčane pomoći), 20% slučajeva evidentirali smo postupke ovrhe ili prijetnje prisilnom naplatom radi nemogućnosti otplate stambenog kredita, neplaćanja HRT pristojbe, obveznog zdravstvenog osiguranja (slučaj apatridkinje), povrat privremenog uzdržavanja od žene žrtve nasilja u obitelji (sud je povjerio dijete na brigu i skrb nasilniku) te postupke naknade štete prouzročene kaznenim djelom za nasilje u obitelji, 6% slučajeva obiteljskopravne zaštite (razvod braka, dioba bračne stečevine, promjena odluke o povjeri djece na brigu i skrb i dr.).

Analiza SOS telefona provedena je na uzorku od 89 upitnika od 329 zaprimljenih poziva koje su u 90% pozivale žene. Evidentirani pozivi u 56% slučajeva odnose se na neku od formi nasilja nad ženama uključujući i nasilje u obitelji, 25% poziva obuhvaća obiteljsko i socijalno pravo te stambeno zbrinjavanje žrtvi nasilja u obitelji, a do 3% povrede prava iz radnih odnosa. U slučajevima prijave nasilja nad ženama nastavlja se trend da pozive zaprimamo od strane žrtve (92%), dok je prijava saznanja o nasilju prema ženama iznimka (8%) i u svim evidentiranim slučajevima kada je prijava dolazila od strane "treće osobe" to je bila žena koja je sa žrtvom u srodstvu (majka, sestra) ili bliska prijateljica.

Pored posredovanja kod privremenih oblika smještaja u skloništa na razini cijele Hrvatske, usmjereni smo na ostvarivanje prava na dodjelu odgovarajućeg stambenog prostora kao sustavnih i trajnih oblika

zadovoljenja osnovnih životnih potreba ove skupine i pozivamo se na prioritetan status podnositeljice i djece (ukoliko ih ima).

Zaprimljene pritužbe žena žrtvi nasilja u obitelji vezano za stambeno zbrinjavanje i nadalje se odnose na nemogućnost ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje na način na koji bi to (uzimajući u obzir raspoložive kapacitete stambenih objekata u vlasništvu države kao i jedinica lokalne/regionalne samouprave) realno bilo moguće. Situacije napuštanja nasilnika ili izostanak stambenog prostora adekvatnog za život po izlasku iz skloništa ne trpe odgodu, a jedan od temeljnih problema je izostanak adekvatnog normativnog akta radi čega se na žrtve nasilja u obitelji primjenjuje potpuno neprimjereni Zakon o područjima posebne državne skrbi⁸. Postojeći model stambenog zbrinjavanja prema tom Zakonu je nepovoljan, diskriminatoran bez učinka, jer je pretežit dio žrtvi unaprijed isključen iz mogućnosti stambenog zbrinjavanja po tom Zakonu, tako da smo u tom dijelu monitorirali uglavnom slučajeve iz čl.19.a kojim je propisano da se stambeno zbrinjavanje iznimno može omogućiti izvan Liste prvenstva u posebnim okolnostima kao teške zdravstvene i socijalne prilike podnositelja zahtjeva ili člana obitelji podnositelja zahtjeva, a sve uz pisanu preporuku nadležnog centra za socijalnu skrb ili načelnika općine ili gradonačelnika i uz prijedlog Povjerenstva osnovanog u tu svrhu. Tijekom izvještajnog razdoblja zastupali smo 11 žena u postupku hitnog stambenog zbrinjavanja žena žrtve nasilja sukladno čl.19.a. ZPPDS.

Niti jedan od podnesenih zahtjeva za hitnim stambenim zbrinjavanjem nije rezultirao stambenim zbrinjavanjem žene i djece žrtvi nasilja. Dodatno, SDUOSZ tumači kako u slučaju kada Povjerenstvo ne podnese prijedlog za hitnim stambenim zbrinjavanjem, odnosno kada da negativno mišljenje, postupak okončava, a nezadovoljna stranka nema pravo na žalbe, prigovor niti bilo kakvo drugo pravno sredstvo, jer se prema mišljenju SDUOSZ ne radi o utvrđivanju posebnog prava, već uvažavanju posebnih okolnosti zbog kojih se predmet uzima u razmatranje prije nego bi se to moglo u redovnom tijeku. Slijedom toga, zaključuje kako postupak Povjerenstva nije upravni postupak i završava dostavom negativnog mišljenja stranci ili prijedlogom nadležnom prvostupanjskom tijelu za donošenjem rješenja o utvrđivanju prava na hitno stambeno zbrinjavanje.

U svim našim evidentiranim predmetima hitnog stambenog zbrinjavanja žena žrtvi nasilja, podnositeljice su umjesto rješenja zaprimile obavijest o negativnom mišljenju Povjerenstva i upućene su da sljedeće godine podnesu zahtjev u roku za podnošenje prijave te da na navedenu obavijest nemaju pravu žalbe, čak i u slučaju žene i djece žrtvi dugotrajnog nasilja kojima je prijetila deložacija. U jednom slučaju stranka je uložila prigovor radi nedonošenja rješenja o negativnom mišljenju Povjerenstva, o kojem SDUOSZ također nije odlučio nego je stranci ponovo dao istu uputu u formi obavijesti. O tom smo izvijestili sve nadležne institucije, Pučku pravobraniteljicu te Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova koje su i u prethodnom razdoblju unutar godišnjih izvješća o radu izvještavale o ovoj praksi navodeći da SDUOSZ prilikom odlučivanja ne bi trebao uzimati u obzir samo općenite kriterije iz ZPPDS, uz individualni pristup vodeći računa o raspoloživosti stambenih jedinica i financijskim sredstvima jer se kod hitnog stambenog zbrinjavanja ne radi samo o prioritetnom uzimanju predmeta u rad, nego i o priznavanju

⁸ <https://www.zakon.hr/z/471/Zakon-o-podru%C4%8Djima-posebne-dr%C5%BEavne-skrbi>

zasebnog prava na hitno stambeno zbrinjavanje zbog nastupa posebnih okolnosti iz ZPPDS-a, kao što su teške zdravstvene i socijalne prilike.⁹

U lipnju 2018. Vlada je uputila u saborsku proceduru paket zakona za pomoć slabije razvijenim područjima među kojima i Zakon o potpomognutom području koji bi trebao zamijeniti postojeći Zakon o područjima posebne državne skrbi i stupiti na snagu 1.1.2019.¹⁰

PORAST SIROMAŠTVA I OSTVARIVANJE SOCIJALNIH PRAVA

I nadalje evidentiramo porast siromaštva i sve veći broj onih kojima je potrebna pomoć države u zadovoljenju osnovnih životnih potreba. Ostvarivanje socijalnih prava je otežano ili gotovo onemogućeno. Naime, da bi ostvarili bilo koje pravo iz sustava socijalne skrbi građani/ke su izloženi opsežnoj dokumentaciji, znatnom materijalnom trošku te dugotrajnoj proceduri pri svakom zahtjevu, neovisno jesu li prethodno bili korisnici i postoji li baza podataka o njihovom stanju koju nadležno tijelo može provjeriti. Primjena visine dohotka i imovnog cenzusa članova obitelji kao kriterija za utvrđivanje osnovice za ostvarivanje osobnih prava grubo narušava integritet i dostojanstvo pojedinca i onemogućava da kao pojedinac ostvari zajamčena prava. Posebno se to odnosi na ostvarivanje prava djece, starijih i nemoćnih osoba, u hitnim mjerama pomoći osobama bez vlastitih sredstava za život, npr. ženama žrtvama nasilja kada s mld. djecom napuštaju svoj dom i nemaju nikakvih sredstava za život, radnicima kada ostanu bez posla i/ili ne primaju plaću. Ostvarivanjem prava na privremeno uzdržavanje djeteta (u visini od 50% utvrđenog minimalnog iznosa), koja je po svim osnovama ograničavajuća i složena, korisnica prava ne može istovremeno koristiti i stalnu novčanu pomoć. Izostanak uređenja instituta socijalne mirovine građane preko 65 godina života, koji su od rata uglavnom nezaposlene/i i zbog toga nemaju ispunjen uvjet minimalnog mirovinskog staža od 15 godina, a takvih je u ovom razdoblju sve više, prepušteni su na teret i volju članova obitelji i srodnika, ukoliko ih imaju. Kod ovih slučajevima ostaje otvoreno pitanje što je sa sredstvima koja su radnici uplaćivali za mirovinsko osiguranje?

Iz dvomjesečnih statističkih izvješća o korisnicima i pravima u socijalnoj skrbi u RH¹¹ proizlazi da Osječko baranjska županija ima najveći broj odobrenih zajamčenih minimalnih naknada (ZMN) uz Grad. Navedeni statistički podaci MDOMSP daju samo brojčani prikaz ostvarenih prava iz sustava socijalne skrbi po županijama i gradovima, a isti nisu razvrstani po spolu i drugim kategorijama.

Stopa rizika od siromaštva ne pokazuje koliko je ljudi stvarno siromašno, nego koliko njih ima dohodak ispod praga rizika od siromaštva. U 2017. je iznosila 20%, a za 2018. još nema javno objavljenih podataka. Navedeni podaci upućuju na to da je 2017. godine 1,09 milijuna ljudi, gotovo svaki četvrti građanin, bilo u riziku od siromaštva ili u teškoj oskudici ili u kućanstvu s niskom stopom rada. Navedeni statistički podaci nisu razvrstani po spolu i drugim kategorijama.

⁹ <http://ombudsman.hr/hr/component/jdownloads/send/76-izvjescia-2016/849-izvjescie-pucke-pravobraniteljice-za-2016-godinu>

¹⁰ <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=7684>

¹¹ <https://mdomsp.gov.hr/pristup-informacijama/statisticka-izvjescia-1765/statisticka-izvjescia-za-2017-godinu/4505>

Nekonzistentnim zakonodavnim rješenjima i praksom, nedostatkom financijskih sredstava i sve većom opterećenosti narušena je primarna svrha sustava socijalne skrbi, a građani uskraćeni u dostupnosti egzistencijalnih prava zajamčenih Ustavom i zakonom.

Korisnici naših usluga u pravilu su obespravljeni, siromašni i socijalno isključeni. Stariji i nemoćni ljudi, obitelji s više uzdržavanih članova, dugotrajno nezaposleni iznad 50 godina života ne samo da oskudijevaju u osnovnim materijalnim dobrima već su suočeni s potpunim gubitkom šanse izlaska iz svijeta siromaštva uključujući postojeću razinu socijalnih transfera. Visina osnovice za socijalne naknade utvrđuje se bez utemeljenih i realnih pokazatelja i iznosi 800,00 kuna dok je linija siromaštva na razini 25.000 kuna godišnje (za samca) i kao takva nije stvarno dostatna za zadovoljavanje nužnih životnih troškova. U ostvarivanju bilo kojeg prava iz sustava socijalne skrbi građani su izloženi opsežnoj dokumentaciji, znatnom materijalnom trošku te dugotrajnoj proceduri pri svakom zahtjevu. Primjena visine dohotka i imovnog cenzusa članova obitelji kao kriterija za utvrđivanje osnovice za ostavljanje osobnih prava grubo narušava integritet i dostojanstvo pojedinca i onemogućava ga da kao pojedinac ostvari zajamčena (egzistencijalna) prava. Posebno se to odnosi na ostvarivanje prava djece, starijih i nemoćnih osoba, u hitnim mjerama pomoći osobama bez vlastitih sredstava za život, npr. ženama izloženim nasilju u obitelji kada s mld. djecom napuštaju svoj dom i nemaju nikakvih sredstava za život, radnicima kada ostanu bez posla i/ili ne primaju plaću. Ostvarivanjem prava na privremeno uzdržavanje djeteta (u visini od 50% utvrđenog minimalnog iznosa), koja je po svim osnovama ograničavajuća i složena, korisnica/-k prava ne može istovremeno koristiti i stalnu novčanu pomoć. Izostanak uređenja instituta socijalne mirovine građane preko 65 godina života, koji su od rata uglavnom nezaposlene/i i zbog toga nemaju ispunjen uvjet minimalnog mirovinskog staža od 15 godina, a takvih je u ovom razdoblju sve više, prepušteni su na teret i volju članova obitelji i srodnika.

DISKRIMINACIJA

Iako rad našeg pravnog savjetovišta identificira slučajeve diskriminacije važno je naglasiti da od stupanja na snagu **Zakona o suzbijanju diskriminacije** i naknadnog reguliranja općeg pravnog okvira za **pokretanje zaštite kolektivnih interesa** uvedenog 2011. (Novelom ZID ZPP) naša udruga nije samostalno podnijela niti jednu udružnu tužbu. Naime, opći procesni okvir (uveden 2011. godine) propisuje i naknadu troška postupka u slučaju gubitka spora što nam predstavlja objektivnu prepreku za samostalno podnošenje udruženih tužbi obzirom da ta vrsta troška nije prihvatljiv trošak od strane ugovornih tijela. Navedeni rizik je najveća prepreka pri faktičnom ostvarenju pravnih mehanizama koje nam deklarativno stoje na raspolaganju. Tijekom izvještajnog razdoblja dodatna je prepreka za progresivniji rad na suzbijanju diskriminacije bio i izostanak financiranja za pružanje besplatne pravne pomoći od strane Ministarstva pravosuđa.

Suzbijanje diskriminacije dobro oslikava jedan od evidentiranih slučajeva u kojemu je došlo i do postupanja policije u prostorijama naše Udruge prema strancu, romske etničke pripadnosti rođenom na Kosovu, koji posljednjih 20 godina ima odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj gdje i živi. Policijsko postupanje je rezultiralo prijavom da "Tenjom šeta migrant" nakon čega je policija prekinula savjetovanje sa strankom radi postupanja. Na našu pritužbu na diskriminatorno postupanje policije u

navedenom slučaju od PU OBŽ smo naknadno zaprimili obavijest kako nakon izvršenih provjera utvrđuju kako nema protupravnosti u navedenom postupanju. Mladića je i nakon toga kontaktirao MUP radi produljenja boravišne iskaznice koja mu istekla pa mu je Centar za socijalnu skrb dozvolio da prijavi prebivalište na adresi CSS te je podnio zahtjev za izdavanjem dozvole boravka. Tom prilikom je i preuzeo rješenje o zahtjevu za stjecanjem državljanstva (prirođenjem) za kojeg tvrdi da je podnio još 2006. godine. Iz rješenja MUP-a nije vidljivo kada je podnesen zahtjev, a istim je rješenjem odbijen zahtjev s obrazloženjem da postoje razlozi od interesa za Republiku Hrvatsku zbog kojih se zahtjev za stjecanjem hrvatskog državljanstva stranke treba odbiti te da je navedeno pravno shvaćanje izneseno u presudama Visokog upravnog suda RH, broj:Usž-3402/16 i Usž-2721/16.

Iz analize navedenih presuda Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, br. Usž-3402/16 od 30.1.2017.g. proizlazi da je tijekom cjelokupnog trajanja upravnosudskog postupka (u analognoj situaciji) stranci onemogućen uvid u svoju sigurnosnu provjeru koju obavlja SOA, te da je sud izvršio uvid u istu a potom zaključio kako i nadalje postoji zapreka za prijem u državljanstvo takve osobe, a sve temeljem odredbe čl. 20. Zakona o tajnosti podataka. Iz čega proizlazi da stranka i na kraju provedenog upravnog spora, ne zna što joj sporna sigurnosna provjera stavlja na teret tako da niti ne može iznijeti svoju obranu i odgovoriti na ono što joj državni organi stavljaju na teret, dok se istovremeno taj sadržaj uzima kao razlog odbijanja zahtjeva.

Iako načelno postoji mogućnost za ponovnim podnošenjem zahtjeva za stjecanjem hrvatskog državljanstva prirođenjem, razlozi odbijanja kao i praksa u analognim slučajevima u postupanju MUP-a, i odluke Visokog upravnog suda pokazuju da nije za očekivat da će do toga doći. Navedeni slučaj je primjer višestrukog i dugotrajnog kršenja ljudskih prava od strane institucija zasnovano na boji kože i socijalnom podrijetlu koje se uzimaju kao opravdan razlog da netko predstavlja opasnost po društvo.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Institut besplatne pravne pomoći ne funkcionira u praksi što za posljedicu ima kršenja temeljnih prava građanki i građana. Unutar izvještajnog razdoblja Ministarstvo pravosuđa nije objavilo Izvešće o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć i utrošku sredstava za 2017. godinu. Posljednjih nekoliko godina, kasne pozivi za financiranje projekata udruga ovlaštenih pružatelja besplatne pravne pomoći i pravnih fakulteta za rad pravnih klinika iz sredstava za financiranje primarne pravne pomoći, a ugovaranje je posljednje dvije godine bilo u prosincu. Ministarstvo pravosuđa nije financiralo rad našeg savjetovišta i SOS telefona u 2018. godini, no unatoč tome uspjeli smo održati kontinuitet iako smo u 2018. godini zabilježili povećan broj stranaka u odnosu na prethodno razdoblje.

Iskustva građanki/a prilikom ostvarivanja sekundarne pravne pomoći se i nadalje odnose na pritužbe na složene birokratske procedure koje redovito podrazumijevaju pozivanje na davanje izjave na zapisnik čak i u slučajevima urednog podnesenog zahtjeva. Također su se prituživali da u slučaju nemogućnosti odazivanja na poziv ili kada zahtjev nisu nadopunili/e u roku isti bude odbijen s obrazloženjem da su namjerno dali netočne informacije što za posljedicu ima nemogućnost podnošenja zahtjeva narednih 6 mjeseci (čl. 13.st.1.pod e. ZBPP). Žalbeni postupak je opterećen plaćanjem upravne pristojbe u iznosu od 50,00 kn što za posljedicu ima relativno mali broj uloženi žalbi, a naša praksa ukazuje da uglavnom

odvjetnici koji su se netom upisali u HOK prihvaćaju slučajeve besplatne pravne pomoći, a upravo njihove pozicije su nesigurne što za posljedicu ima ispis. Prošle smo godine evidentirali 2 slučaja u kojima mladi odvjetnici koji su pokazali spremnost i otvorenost za rad u složenim postupcima za koje je bila neophodna BPP, su se tijekom postupaka ispisali iz HOK-a uglavnom zbog financijskih razloga.

Tenja, 24.4.2019.